

NHỮNG VẤN ĐỀ LỚN CỦA GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VIỆT NAM

*Lược ghi phát biểu tại Hội thảo của GS. Phạm Phú,
Ủy viên Hội đồng Quốc gia Giáo dục*

Giáo dục của chúng ta đang đứng trước bối cảnh hết sức mới. Sẽ có những thay đổi lớn không phải vì do có những tồn tại mà là vì vấn đề toàn cầu hóa. Nước ngoài đã vào Việt Nam kinh doanh giáo dục. Theo hiệp định thương mại Mỹ Việt, thì Mỹ có quyền xuất cảng giáo dục sang Việt Nam. Tức là kinh doanh giáo dục ở Việt Nam. Vậy ứng xử của nhà nước và của các trường đại học Việt Nam như thế nào. Lấy một thí dụ điển hình, năm 1997 Malaysia có 35 ngàn sinh viên đi học nước ngoài. Chính phủ Malaysia đã có chính sách mở rộng các trường để kinh doanh giáo dục, thì 8 năm sau, tình thế đã ngược lại. Nay đã có 40 ngàn sinh viên nước ngoài đến học tại Malaysia. Nhà nước không ràng buộc chương trình, học phí. Trong khi nhà nước ta gò ép đủ chuyện thì làm sao cạnh tranh được với họ. Các trường công lập lớn như trường ĐH Kinh tế chưa chắc đã trụ được nữa, nói chi đến các trường dân lập như Văn Lang.

Vấn đề thứ hai là huy động nguồn lực. Ba vấn đề của trường đại học là chất lượng, hiệu quả và xã hội. Văn Lang đặt vấn đề nguồn lực rất đúng. Bộ Tài chính đang đau đầu về giá của đào tạo. Thế giới bình quân tính giá đào tạo cho một sinh viên mỗi năm bằng 150% GDP/đầu người. (Nếu GDP/đầu người của Việt Nam là 500 USD thì giá đào tạo một sinh viên được tính bằng 750 USD/năm). Vậy nói về nguồn lực tài chính, cần phải có sự hỗ trợ của nhà nước vào các trường dân lập. Nhà nước Việt Nam

chưa có chính sách gì về tài chính đại học. Nhà nước nên có ngân sách ở đại học dân lập, như đất đai. Trên thế giới có rất ít trường đại học huy động nguồn lực từ thị trường chứng khoán. Có huy động tài trợ cho không từ các tổ chức và cá nhân, trong đó có cựu sinh viên.

Vấn đề thứ ba là đội ngũ. Xu hướng của thế giới là tỷ trọng giáo viên cơ hữu không cao và không nên thấp hơn 20%. Một xu hướng như ở Nhật bản là “thợ giảng”.

Vấn đề thứ tư là sự tự chủ. Tự chủ luôn đi kèm trách nhiệm xã hội. Vốn những người trong trường chỉ có 10%, còn lại là trong dân chúng. Nếu vấn đề này không nghiên cứu kỹ sẽ gây sự cản trở không phát triển. Có sự can thiệp của nhà nước vào chất lượng. Người dạy không được quyền ra đề thi. Nhà nước Malaysia can thiệp rất mạnh, nhưng không theo kiểu như chúng ta. Nhật có 80% đại học tư thực, còn lại các đại học quốc gia được tự chủ cao và quản lý tài chính kiểu công ty.

Vấn đề thứ năm là xác định vị trí của trường trong hệ thống giáo dục. Đó là đào tạo đại chúng hay hàn lâm. Vấn đề là cần tìm cái riêng, cái nổi bật khác biệt của trường mình. Đó là sứ mạng thực sự.